

A NAGYVÁRADI KIR. JOGAKADÉMIAI KÖNYVTÁR.¹

Közlő: DR. BOZÓKY ALAJOS.

Már a Ratio Educationis (193. §.) a vidéki kir. akadémiák székhelyein felállítandó könyvtárakról szól, sőt 15 szakmát nevez meg (194. §.), melyekből az elkerülhetetlenül szükséges könyvek beszerzendők², hogy úgy a tanárok a tudományok legújabb színvonalán maradhassanak, mint a tanulók magánszorgalmukat folytonosan táplálhassák.

A nagyvárad kir. akadémia könyvtára a nagyvárad egyházmegye kebelében fölosztatott szerzetesrendek, különösen a jezsuiták könyveiből keletkezett, melyekhez utóbb egyesek adományai járultak. Nagyobb mennyiségű könyveket adományoztak, névszerint :

1. Müller Jakab Nándor, jogtanár (1800.) és nyugdíjaztatása után a gr. Széchenyi Ferencz-féle nemzeti múzeumi könyvtár igazgatója és rendezője.

¹ A Nemzeti Múzeum könyvtárába 1887-ben beküldött hivatalos jelentésekből. Szerk.

² U. m. : 1. Pro doctrina morali christiana, 2. pro notitia patriae geographica, historica, iurium et quidquid ad Hungariam vel ad terras haereditarias pertinet, 3. pro jure naturae et gentium, 4. pro philosophia, 5. pro mathesi, 6. pro physica, 7. pro historia naturali, 8. pro oeconomia rustica, 9. pro lingua latina, 10. pro lingua germanica, 11. pro hungarica caeterisque domesticis linguis, 12. pro lingua graeca, 13. pro historia imperatorum, 14. pro notitia haereditariarum, confinium, et aliarum provinciarum europaearum, 15. pro geographia generatim.

2. Sujánszky József jogtanár (1831.), és

3. Turcsányi Vinceze jogtanár (1876-ban), ki több száz kötetre menő jog- és államtudományi tartalmu könyveit a nagyváradi, egyéb tartalmú, még számosabb könyveit a kassai kir. jogakadémia könyvtárának hagyományozta. Ezen hagyomány azonban még nem adatott át a könyvtárnak, mert az elhunytak oldalági rokonai a hagyatek iránt pert támasztottak, mely ez idő szerint még függőben van.

Eleintén a könyvtár túlnyomólag theologiai könyvekből állott, s részint azért, részint egy biztos évi dotatio hiánya miatt, alig nyújtott valami különös hasznót, miként ez Neupauer János helyettes aligazgatónak egy 1847. évi augusztus 28-dikán kelt, panaszos hangon irt hivatalos jelentéséből eléggé kiténik. „Az Akadémiának — úgymond — van ugyan könyvtára, de ez oly szomorú állapotban van, hogy alig érdemli e nevezetet; mert azonfölül, hogy évek óta rendezetlen állapotban hever, és a közhasználat elől el van vonva, a benne igen csekély számmal lévő régi és minden belértéket nélkülöző munkák többnyire csonkák és haszonvehetetlenek. Hogy a könyvtárnak ilyen állapotából a tanulni és magukat — mint kell és szükséges — képezni szerető tanárookra, kik szerény fizetésökből szakjaikba vágó drágább munkákat megszerezni nem képesek, nagy szellemi veszteség és pedig az általános értelmiség nem csekély kárával következik, nem szükséges bővebben bizonyítanom. Minélfogva a tanári testület epedő vágygyal néz azon időpont felé, midőn az akadémia e részbeli ügyefogyottságán segítve leend.“

Első állandó javadalmazást nyert a könyvtár ő cs. és apost. kir. felségének 1853. évi június hó 26-án kelt legfelsőbb elhatározásánál fogva, melynek folytán az 1853—54. tanévtől kezdve újonnan belépendő minden rendes és rendkívüli nyilvános joghallgatótól felmentés nélküli két pengő forintnyi könyvtári illeték beszedésére hatalmaztatott föl az akadémiai igazgató.

Egész 1858-ig a helybeli prémontrei főgymnasium és a jogakadémia közös birtokát képezte a könyvtár, ezen évben azonban a nagyváradi cs. kir. helytartósági osztály intézkedése folytán¹ fölosztatott a két tanintézet között, mely alkalommal egy-

¹ Névszerint azon évi márczius 30-án 1253. sz. a. kelt rendelete folytán.

szersmind a hasznavehetetlen ócska könyvek kimustráltattak és a könyvtár javára eladattak, egyúttal pedig a jogakadémiai könyvtár számára a tanulmányi alapból 400 pengő forintnyi évi javadalmazás resolváltatott, mely azóta folytonosan kiszolgáltatott. A könyvtári kisebb szükségletek fedezésére egy 50 pengő forintnyi évi átalányösszeg utalványoztatott, s a mi ezen összegből évenként megtakarítottak, szintén könyvek beszerzésére fordítottak. A tanulók által fizetendő könyvtári illeték a jogtanodák új szervezéséről kiadott szabályzat által az 1874–75. tanévtől kezdve 3 forintra lett fölemelve.

Rendes gyarapítói az akadémia könyvtárának a budapesti m. t. Akadémia, a bécsi cs. kir. tudományos Akadémia, Budapest fővárosa, 1865 óta a magyar főrendiház, a nagyméltóságú vallás- és közoktatási, valamint az igazságügyi m. kir. miniszteriumok, melyek koronkint saját nagybecsű kiadványaival szokták a könyvek létszámát gazdagítani. Ezen nagylektű adakozókon kívül föl kell még említeni több hazai kereskedelmi és iparkamrát, melyek évi jelentéseiket, Kolozsvár városát és Máramarosmegyét, melyek monographiájukat és a hercegprimás ő eminenciáját, ki a „Monumenta Ecclesiae Strigoniensis“ című nagybecsű munkát küldé ajándékol.

A könyvtár állása volt az 1875—76. tanév végével 5389 darab könyv 11,775 frt 13 kr. értékben. Legnagyobb részét jog- és államtudományi munkák képezik, még pedig, a mennyiben a csekély dotatióból lehetséges, a legújabb időig kiegészítve. Tekintélyes számot képeznek a magyar és az általános történeti munkák is. A könyveken kívül következő térképei vannak a könyvtárnak, u. m. :

1. Az ausztriai-magyar birodalom nagy fal térképe Beckertől. (1858.)

2. General-Karte d. oesterr. Monarchie von Scheda, vásonra húzva.

3. Nagyvárad városának és környékének részletes katonai térképe az 1863—64-ik évi tábori fölvételek alapján készítve. 1 m. 85 cm. hosszú, 1 m. 23 cm. magas, legtávolabb nyugati pont Mező-Keresztes, keleti pont Mező-Telegd, északi pont a kis-ujfalvi puszta, déli pont Sályi.

4. A Czoernig-féle Ethnografische Karte der oest. Monarchie. (1855.)

5. A magyar korona országainak Gönczy-Berghaus-féle fali térképe.

6. Venedig aus der Vogelschau, színes térkép 52 cm. magas, 85 cm. széles.

7. Pechar-féle Kohlen-revier Karte des Kaiserstaates Oesterreich.

8. Magyarország új közigazgatási fölosztásának tervezete.

9. Posner-féle térkép Magyarország új fölosztásáról.

10. Raab-féle Eisenbahn, Post-Dampfschiffverbindungen Mitteleuropa's. 135 cm. hosszú, 110 cm. magas.

Régi nyomtatványokból (1600-ig) a következők vannak a könyvtárban :

1. D. Justiniani Impr. Institutionem libri IIII. Francisci Accursii glossis illustrati, Lugduni 1577. 8r. Bőrkötés, aranycizellirozással.

2. Imp. Caes. Justiniani Institutionum libri IIII. Adnotationibus ac Notis doctiss. Scriptorum illustrati Studio et opere Joannis Crispini Atre. Lugduni 1580. 16r.

3. Paraphrasis in lib. I. Institutionum Justiniani Imperatoris. Claudio Cantuuncula Iureconsulto autore. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 1534. 4r. Bőrkötés.

4. Codicis Dn. Justiniani sacratissimi principis ex repetita praelectione libri duodecim, accuratissime restituti. Parisiis 1553. 8r. Bőrkötés.

5. Corpus Juris Canonici emendatum et notis illustratum, Lugduni, 1591. 4r. Bőrkötés.

6. Examen, das ist Erörterung des Trientischen Concily Durch den Ehrwürdigen Herrn Martinum Chemnitzium, im Latein beschrieben vnd in vier Theil verfasst, darinn eine starcke vollkommene Widerlegung der fürnemmen Hauptpuncten der gantzen papistischen Lehre, beyde auss dem Grunde der H. Schrift vnd dem Consens vnd Einhelligkeit der rechtlehrenden Vätter zusammengetragen vnd in ein Buch verfasst ist. Aus dem Latein auffstrewlichste verteutschet durch Georgium Nigrinum Pfarrherrn zu Giessen. Gedruckt zu Frankfurt am Mayn, 1576. folio.

7. Decretum Divi Gratiani, Lugduni, 1554. 4r. Bőrkötés.

8. Pauli Lancellotti Institutiones juris canonicis. Lugduni 1587. 12r.

9. De republica libri sex et viginti, aut. Tholozano Petro Georg. Pontimussani, 1596. 4r.

10. Joannis Decii Barovii Syntagmo Institutionum juris imperialis ac ungarici. Claudiopoli Transylvaniae (typis Heltanis), 1593. 4r. Félbörkötés.

11. Statuti criminali di Genova, Genova, 1590. fol.

12. Differentiarum juris civilis libri tres, Toruvia, 1583. 8r.

13. Abrah. Simon Penus Notariorum, Francof. 1586. fol.

14. Chiliani Goldsteni Enchiridion processus judiciarii. 1579. 8r.

15. Regentenkunst od. Fürstenspiegel. Frankfurt a. M. 1580. 8r.

16. Bonfinii Rerum Hungaricarum Decades, Basileae, 1568. fol.

17. Aulii Gellii Noctes Atticae, Basileae, 1556. 8r.

Van egy két kötetes kézirat is: Széplaki Pál előadásai után irt „Európai államok statisztikája és a politikai tudományok.“ Hely nélkül, 1801. 8r.

A könyvtár főkatalogusának szakszerűleg rendezett lajstromai a következők, u. m.:

I. Római jog (eddig 143 folyó szám).

II. Egyházi jog (163 f. sz.).

III. Észjog és encyclopaedia (143 f. sz.).

IV. Magyar magán- és közjog (208 f. sz.).

V. Ausztriai magán- és közjog (47 f. sz.).

VI. Ausztriai és magyar közigazgatási jog- és pénzügyisme (49 f. sz.)

VII. Büntetőjog (107 f. sz.).

VIII. Váltó- és kereskedelmi jog (62 f. sz.).

IX. Bányajog (14 f. sz.).

X. Német és külföldi jog (97 f. sz.)

XI. Jogtörténet (22 f. sz.).

XII. Törvények gyűjteménye (23 f. sz.).

XIII. Encyclopaedicus művek és folyóiratok (131 f. sz.)

XIV. Politika és nemzetgazdaszat (198 f. sz.).

XV. Statisztika (295 f. sz.).

XVI. Általános történelem (182 f. sz.).

XVII. Magyar történelem (317 f. sz.).

XVIII. Vegyes művek :

a) Széptudományok (25 f. sz.).

b) Bölcsészet (47 f. sz.).

c) Nyelvészet (43 f. sz.).

d) Természettudományok (89 f. sz.).

A könyvtár az akadémiai tanárok és joghallgatók által használtatik. Van úgy a tanároknak, mint az ifjúságnak külön olvasó szobája, többnyire mégis házi használatra szoktak a könyvek kikölcsönöztetni. A használat végett kikölcsönöztetni szokott könyvek száma mintegy 500-ra rúg.

A könyvtár gyarapítására vétel útján szolgál a 420 frtnyi évi dotáció, a mintegy 100 frtnyi könyvtári illeték czimén a joghallgatók által fizetett beirási díj és azon megtakarítás, mely a kisebb szükségletek fedezésére rendelt 52 frt 50 krnyi átalányból évenként megmarad. Alapítványok nem léteznek.

Könyvtárnokok valának :

1780—1788. Müller Jakab Nándor,

1788—1810. Keresztúry József,

1810—1811. Vitkóczy Mátyás,

1811—1813. Magyar József,

1813—1815. Vitkóczy Mátyás,

1815—1836. Nagy Pál,

1836—1849. Krausz Godefried László,

1849—1856. Turcsányi Vincze,

1856—1859. Prikriil János,

1859—1861. Rentmeister Antal,

1862—1869. Kürthy János,

1869—1873. Molnár Imre,

1873—1874. Személy Kálmán,

1874—1877. Bozóky Alajos,

a bölcsészeti tanfolyamban a történelem tanárai.

jogtanárok.

Kelt Nagyváradon, 1877. márczius hóban.